

מלכיות דראש השנה הם הכתרתו של המלך. המלכיות דראש השנה, הם הם המחדשים את המלוכה. והרי זה על דרך שאמרו חכמים על הפסוק „ויהי בישורון מלך, בהתאסף ראשי עם“. אימתי נקרא מלך, בזמן שישראל מקבלים אותו עליהם. ואם לאו, כביכול אינו נקרא מלך. או כמו שאמרו על הפסוק אתם עידי, ואני קל. אימתי אני קל, בזמן שאתם עידי. ואם אין אתם עידי, אין אני קל, כביכול. וזו היא הכונה והדעת במלכיות דראש השנה. במלכיות דראש השנה, אין אנו אומרים לו להקב"ה, הנך מלך; אלא שאנו אומרים לו, אנחנו מכתירים אותך למלך. זו היא פעולה של יצירת המלכות.

ד. וזו היא הסברת דעתו של אותו תנא הסובר, כי באמירת „שמע ישראל“ אין אנו יוצאים ידי חובת מלכיות בראש השנה. מפני שלדעתו, נהי ד„שמע ישראל“ הוא בודאי קבלת עול המלכות; מ"מ, לא נתפרשה בפסוק זה ד„שמע ישראל“ תורת ההמלכה וההכתרה (*). ומפני כך הוא אומר דשמע ישראל אינו מלכות.

ה. ומעתה גם מאמרם ז"ל שגזרו „אמרו לפני מלכיות בכדי שתמליכוני עליכם“ כך הוא מתפרש. כלומר, שאמירת המלכיות תהיה פעולה של המלכה, ולא פעולה של קבלת מלכות. והבן.

(*) עיין מילואים בסוף המאמרים

מאמר כה

א. אמרו לפני מלכיות, כדי שתמליכוני עליכם. אמרו לפני זכרונות, כדי שיעלה לפני זכרונכם למוכה. ובמה? — בשופר. הנה שאלה ותשובה זו, היתה נתנת להתפרש שהיא שייכת רק לאמירת זכרונות, שכן מפורש הוא להדיא בגמרא דהשופר לזכרון קאתי. אבל בדברי רבותינו הראשונים מפורש, דשאלה ותשובה זו שייכת היא גם למלכיות וגם לזכרונות, והשייכות למלכיות מתפרשת היא על פי

מה שמצינו בתנ"ך כי בשעה שהכריזו „יחי המלך“, תקעו בשופרות. ולפי זה שאלת הגמרא „ובמה“ ותשובת הגמרא: „בשופר“, מלמדים אותנו, כי גם קבלת המלכות וגם העלאת הזכרון נעשה בכחה של השופר. והיה נראה לכאורה, שהשופר עושה שתי פעולות נפרדות. אבל לקושטא דמילתא, אין הפירוש הזה, מניח את הדעת. דהסגנון הפנימי של מאמר זה, משמעותו הוא, דיש כאן אחדות-הפעולה של השופר. דהיינו שקבלת המלכות, והעלאת הזכרון, שהם שני ענינים נפרדים במהלך עבודת היום, מתאחדים הם על ידו של השופר. אחדות זו היא העומדת כאן לעיון.

ב. שרשה של אחדות זו, נעוץ הוא בסוגית הגמרא המלמדת אותנו, כי בהלכות שופר יש חסרון של „אין קטיגור נעשה סניגור“. ואף על פי שחסרון זה של הקטיגור הנעשה לסניגור, אינו נוהג אלא בעבודת פנים, ולא בעבודת חוץ, מכל מקום, שופר כיון דלזכרון אתי כלפנים דמי.¹ הנחה זו של הגמרא מיחדת את מצות השופר ומוציאה את השופר מכללן של כלליות המצוות, ומעמידה את מצות השופר לסוג בפני עצמו. שכן אך ורק על ידי מצות שופר יתכן הוא הדבר, שמצוה המתקיימת בכל מקום תשתווה בפעולתה לעבודה הנעשית לפני ולפנים. ובעל כרחנו, חייבים אנחנו להעפיל מבט בכדי שנוכה לסקירה זו של מצות שופר. ואמנם יפה לה להסברת המהלך הזה, שנתחיל בענין המלכות של השופר, עד שנגיע ממנה אל הזכרונות שבשופר.

ג. תקיעת השופר בשעת המלכת המלך, נזכרת היא, אמנם, בנביאים, אבל הזכרה זו היה אפשר לתפסה בדרך השמעת כרוז, כמו שמצינו כמה פעמים שהשופר הוא כלי להכרזה. אבל מדברי רבותינו הראשונים שפירשו דשייכות השופר להמלכיות דראש השנה היא מפני שמצינו שקריאת „יחי המלך“ היתה מצטרפת לתקיעת השופר, יוצא מפורש שאין השופר בשעת קריאת „יחי המלך“ משמש סתם כלי להכרזה, אלא שלקושטא דמילתא ישנה זיקה פנימית ומהותית בין השופר, ובין קריאת „יחי המלך“.

ד. השייכות הפנימית והמהותית של שופר וקריאת „יחי המלך“, כך היא מתפרשת: הנה השיר של יום הששי הוא „השם מלך“, והיינו מפני שביום הששי נברא אדם, וקבל עליו מלכות שמים. כלומר,

בלעדי האדם אין מלכותו יתברך ניכרת בעולם כלל. ועל כן, יום בריאת אדם הוא היום ששירתו הוא „השם מלך“. והלא מקרא מפורש הוא, שהחידוש בבריאת אדם, לגבי שאר הנבראים הוא בזה שבריאת אדם נתהוותה בדרך נשימה מרוח פיו יתברך. והלא מפני כך נשמה ונשימה יש להן שורש משותף בלשון, שכן נשימה זו היא שיצרה בו באדם את נשמתו. ונמצא, דאם נבוא לחקור על אודות הרגע הראשון שבו התחיל היכר מלכותו יתברך בעולם, כי אז נאמר, שהרגע הראשון של גילוי מלכותו, הוא הוא רגע הנשימה הזו. וכבר נתבאר בכמה מקומות בדברינו, כי חכמת לשון הקודש הומינה יחד לפונדק אחד את שני השרשים של משל וממשלה, מפני שכל ענין של מלכות וממשלה, כפי שהן מתנהגות כאן למטה, אינן אלא משל למלכותו יתברך וממשלתו למעלה. ורק מפני זה מושג המשל ומושג הממשלה, יונקים הם זה מזה כשהם מתלבשים בלשון הקודש, שהיא היא המשמשת ביטוי למושגים, כפי שהם משתקפים באספקלריא של קודש. ומתוך כך, בשעת המינוי של מלך ישראל, שהוא התחלת מלכותו, נושמים לתוך השופר. שהרי מלכות ישראל, היא בבואה למלכות של מעלה, ומלכות זו של מעלה, היא מונה את ימיה מרגע הנשימה של מעלה, לתוך פרצופו של האדם התחתון. וזו היא השייכות הפנימית המהותית בין תקיעת השופר ובין קריאת „יחי המלך“. ומן התוצאה, אל הסבה. מאחר שרבותינו הראשונים מדמים את השופר דראש השנה, לאותו שופר של קריאת „יחי המלך“, למדים אנו, כי שורש שרשו של שופר דראש השנה הוא באותה הנשימה של ויפח באפיו נשמת-חיים. והלא רואים הלכה למעשה, שענינה של נשימה נכלל הוא בהלכות שופר, שכן פוסקת היא ההלכה שישנם דינים של נשימה אחת בכמה מקולות השופר. והבן. ובודאי שיומא קגרים, שהרי על יומו של ראש השנה נאמר „זה היום תחלת מעשיך, זכרון ליום ראשון“, דהיינו יום יצירת אדם, ושופר דראש השנה הוא הוא מעשה הנשימה, שהיא היא המעשה דיצירת אדם. והבן.

ה. ומן המלכיות אל הזכרונות. הנה מלשונם של חכמים למדנו, כי אותו הקטרוג שמלאכי השרת קטרגו על בריאתו של האדם לקח לו למטבע שלו את דברי הפסוק בתהלים „מה אנוש כי תזכרנו“. ורבה היא התמיה במטבע זו. כי הלא ההתנגדות מכוונת היא בכאן לעיקר התהוותו של אדם, ואם כן מה הוא ענינה של זכירה לכאן. לפי הנראה

היה להם לומר, מה אנוש כי תבראנו. אלא שדוקא בקביעותם של סגנון זה למטבע קטרוגם נגנו כל עומק קטרוגם וסודו. ואמנם גילו לנו בזה שורש שרשה של מדת הזכרון ואת מקום פעולתה הראשוני, כפי שיצאה מידו של קדמונו של עולם בששת ימי בראשית. ומהלך הדברים כך הוא: עיקר משמעותו של כח-הזכרון, הוא בזה שעל ידו נעשה העבר חלק מן ההווה. אם תסלק את כח הזכרון מן המציאות, ביטלת את האחידות בהמשך זרימתו של הזמן, ומציאותו של הזמן, היתה מתפוררת לנקודות נקודות מפוזרות ומפורדות חדלי-צירוף ונעדרי-חיבור. ואותו הכח הנותן לנו מקום לדבר, על אודות סדר-זמנים, — זכרון שמו. ועלינו ללמוד עכשיו ברכת הנשמה כפי המטבע שטבעו חכמים בתיקונה. ברכת-הנשמה מתוקנת היא בדרך דיבורו של אדם על אודות נשמתו. ובכן: „נשמה שנתת בי מהורה היא, אתה בראתה, אתה יצרתה, אתה נפחתה בי, ואתה משמרה בקרבי“. כאן עומד הוא האדם העכשוי, הנמצא באותו מצב של אחר ה„נפחתה בי“, ומדבר על אודות מצב נשמתו בתקופה שלפני ה„נפחתה בי“, ולא עוד אלא שמתאר הוא את המצב ההוא בתכונת המהרה שבו. והלא אין בעולם שום סוג של חילוק, פילוג, והבדלה שיהיה כל כך תהומי, נוקב עד השיתין, כמו אותו חילוק, פילוג והבדלה, בין העבר של לפני ה„נפחתה“ ובין ההווה שלאחר ה„נפחתה“. ואמנם, כאן הוא שרש שרשו של כח הזכרון במקום עליון שבעליונים המהר את העבר המופלג ביותר עם ההווה המצוי ביותר. ואכן ישנן פרשיות בתורה, הנקראות בטעם העליון, ובטעם התחתון. ולעניננו אנו אומרים, שגם פרשת הזכרון נכחנת היא במבחנו זה. דבדברינו כאן, קראנו את פרשת כח-הזכרון בטעם העליון, אבל גם כשפרשת כח-הזכרון משתלשלת למטה והיא נקראת בטעם התחתון, אין כאן שום שינוי בכחו של הזכרון. והוא הוא אותו כח-הזכרון עצמו, בין כשהוא נקרא בטעם העליון בין כשהוא נקרא בטעם התחתון. ומעתה יפה קטרגו מלאכי השרת על בריאת אדם, באמנם „מה אנוש כי תזכרנו“; כלומר, כיוונו את חוד הקטרוג, כלפי הנקודה המרכזית ביצירת האדם. נקודה מרכזית זו, היא היא יצירת גשר-קשר בין אותו המצב של לפני ה„נפחתה“ עם אותו המצב של לאחר ה„נפחתה“. ומהותו של גשר-קשר זה, היא עצם עצמותו של כח הזכרון. ועל כן, עיקר הקטרוג על יצירת אדם הוא מזדהה עם הקטרוג על כח-הזכרון. ומתוך כך, מטבע הקטרוג היא: מה אנוש כי תזכרנו. תזכרנו דוקא.

ו. ומכיון שקטרוגם של מלאכי-השרת נדחה, נאמר להם „עד שאתם מדיינים כבר נעשה מעשה“. ואם הקטרוג על בריאת אדם, הוא קטרוג על בריאת הזכרון, הרי בריאת אדם היא בריאת הזכרון. ואותה נשימה שעל ידה נברא האדם, היא היא המביאה אתה, את זכרוננו של המצב שלפני הנשימה לתוכה של המצב לאחר הנשימה. ונמצא, איפוא, דנשימה זו של „ויפח“ היא שרשה של כח-הזכרון בעולם. וידועים דברי חכמים שאמרו על הפסוק הזה דויפח „מאן דנפת, מתוכו נפח“. כל נשימה באה היא מפנימיותו של הנושם. ומצות שופר, שהיא המצוה היחידה המתקיימת בכח הנשימה, וזמנה הוא ביום של יצירת אדם, מתיחסת היא לאותה נשימה של ויפח באפיו, ומתוך כך השופר לזכרון קאתי בכדי להפוך הקטרוג דמה אנוש כי תזכרנו. והנשימה באה היא מפנימיותו של הנושם. והנשמה היא חלק אלוך ממעל, — הרי מאליהם מאירים הם דברי הגמרא „שופר כיון דלזכרון קאתי, כלפני ולפנים דמי“, והבן.

ז. וזכינו לדין שנשימה זו של „ויפח“ אוצרת היא בתוכה גם את הזכרונות וגם את המלכיות. והיינו דאיתא בסוגיין „אמרו לפני מלכיות, וגומר. אמרו לפני זכרונות, וגומר. ובמה? — בשופר“. ואתרווייהו קאי גם על המלכיות וגם על הזכרונות. ומכל מקום, אין כאן שתי פעולות נפרדות של השופר, אלא אדרבה, פעולה אחידה היא זו. שכן השופר מפעיל הוא את הנשימה של „ויפח באפיו“. ואותה נשימה גונזת היא בתוכה את סוד הזכרונות ואת סוד המלכיות כשני ענפים הצומחים משורש אחד. ישמע חכם ויוסף לקח, כי בשום אופן לא ניתן לפרש יותר.

מאמר כו

א. הרעישו גדולי-עולם בתימה על מעלת עשרת ימי תשובה אצלנו. דהלא לפי היוצא מסוגיא דגמרא מוכרח דאליבא דמסקנא